УДК *658.15*
JEL Code *G01, M21, M41*

С.Т. ПІЛЕЦЬКА*
(Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна)
Є.В. ТКАЧЕНКО**
(Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна)

Інноваційний потенціал підприємства в системі антикризового управління

Сучасне нестабільне становище економіки вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом. Найбільш ефективним інструментом підвищення техніко-технологічного рівня підприємств в нестабільних умовах функціонування виступає інноваційна діяльність. Мета статті полягає в обґрунтуванні поняття «інноваційний потенціал», визначенні його структури, показників оцінки та особливостей формування в системі антикризового управління. Проаналізовано існуючі визначення «інноваційного потенціалу», на основі чого запропоновано авторське бачення цього складного та багатогранного поняття. На думку автора, інноваційний потенціал – це здатність системи до трансформації фактичного стану речей в новий стан з метою забезпечення ефективного функціонування та мінімізації впливу кризових процесів. Обґрунтовано виділення двох блоків в структурі інноваційного потенціалу підприємства: науково-технічний потенціал, організаційно-інформаційний потенціал. Науково-технічний блок характеризує науково-технічний процес створення нових і вдосконалення використаних технологій, засобів виробництва і кінцевої продукції з використанням досягнень науки, що сприяє розробки антикризових засобів щодо ефективного функціонування підприємства. Організаційно-інформаційний блок відображає процес ефективного використання організаційних чинників розвитку та інформаційних потоків на підприємстві, що сприяє прискоренню впровадження інновацій та своєчасній розробки антикризових програм. Як свідчать результати дослідження, головним фактором економічного зростання підприємства є ефективне використання інноваційного потенціалу в системі антикризового управління, який сприяє соціально-економічному розвитку і грає провідну роль у вирішенні економічних, екологічних, соціальних та культурних завдань.

Ключові слова: *інноваційний потенціал, антикризове управління, науковий потенціал, потенціал комерціалізації, інноватівність, потенціал організації виробництва, інформаційний потенціал.*
DOI https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-178-184

S.T. PILETSKA
(National Aviation University, Kyiv, Ukraine)
Ye.V. TKACHENKO
(National Aviation University, Kyiv, Ukraine)

Enterprise Innovative Potential in the System of Anti-Crisis Management

The current unstable situation of the economy requires enterprises to increase production efficiency, competitive products and services through the introduction of modern technologies, effective forms of production management. The most effective tool to improve the technological level of enterprises is innovation. The purpose of the article is to justify the concept of "innovative potential", to determine its structure, assessment indicators and features of formation in the anti-crisis management system. The existing definitions of "innovative potential" were analyzed, on the basis of which the author's vision of this complex and multifaceted concept was proposed. According to the author, innovative potential is the ability of a system to transform the actual state of things into a new state in order to ensure effective functioning and minimize the impact of crisis processes. The allocation of two blocks in the structure of the enterprise innovative potential was justified: scientific and technical potential, organizational and information potential. The

* **Пілецька Саміра Тимофіївна**, професор кафедри економіки повітряного транспорту Національного авіаційного університету (м. Київ), доктор економічних наук, доцент.

** **Ткаченко Євгеній Володимирович**, аспірант Національного авіаційного університету (м. Київ).

scientific and technical potential characterizes the scientific and technical process of creating new and improving the technologies used, means of production and final products using the achievements of science, contributes to the development of anti-crisis funds for the effective functioning of the enterprise. Organizational and informational potential reflects the process of efficient use of organizational development factors and information flows at the enterprise, contributes to the acceleration of innovation and the timely development of anti-crisis programs. According to the study results, the main factor in the economic growth of the enterprise is the effective use of innovative potential in the anti-crisis management system. Innovative potential contributes to socio-economic development and plays a leading role in solving economic, environmental, social and cultural problems.

Keywords: *innovative potential, anti-crisis management, scientific potential, potential of commercialization, innovativeness, production organization potential, information potential.*

Постановка проблеми. Сучасне нестабільне становище економіки вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання й управління виробництвом. Найбільш ефективним інструментом підвищення техніко-технологічного рівня підприємств в нестабільних умовах функціонування виступає інноваційна діяльність. При цьому стають актуальними питання, пов'язані з підвищенням якості управління інноваційною діяльністю, спрощенням процесу впровадження інноваційних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням потенціалу підприємства, у тому числі інноваційного займалися такі вчені, як М.П. Войнаренко [1], А.В. Гриньов [2], В.І. Захарченко [3], О.А. Іванілова [4], С.М. Ілляшенко [5], І.В. Радзівіло [6], Т.М. Янковець [7] та ін. Основи теорії антикризового управління підприємством у нинішніх економічних умовах містяться в наукових працях вітчизняних економістів: І.Ю. Єпіфанова [8], О.В. Коваленко, С.В. Галь [9], Л. Лігоненко [10], В.В. Прохорова [11], О.В. Тимошенко [12] та ін.

Вивчення теоретичних концепцій щодо сутності інноваційного потенціалу та практики антикризового управління сприяли виявленню актуальних проблем, які потребують наукового вирішення, зокрема серед них, питання, пов’язані з визначенням особливостей антикризового управління інноваційним потенціалом підприємств.

Мета статті полягає в установленні та обґрунтуванні поняття «інноваційний потенціал», його структури, показників оцінки та особливостей формування в системі антикризового управління.

Методика дослідження. Для досягнення поставленої мети використано такі методи і прийоми теорії пізнання як аналіз і синтез, встановлення причинно-наслідкових зв’язків розвитку процесів і явищ, табличний та графічний методи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ухвалення будь-яких управлінських рішень найчастіше супроводжується ризиками, а ризик є попередником кризових явищ на підприємстві. Управлінські процеси, які здійснюються на сучасних підприємствах, повинні включати в себе антикризові заходи. Численні дослідження [8; 9; 10; 11; 12] системи антикризового управління підприємством визначають ознаки та прояви кризи, систематизують кризові процеси за ступенем розгортання, розглядають ефективність кризових заходів щодо подолання та подальшого повернення підприємства до стабільного функціонування, визначають умови для подолання негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на діяльність підприємств. С.Т. Пілецька [13, с. 59] дає визначення антикризовому управлінню як «системи профілактичних заходів розвитку ознак кризових процесів на підприємстві під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища, заходів щодо їх подолання, мінімізації негативних наслідків у результаті використання його потенціалу, ефективної внутрішньої і зовнішньої політики з метою відновлення, забезпечення або підвищення економічної стійкості».

Важлива роль в антикризовому управлінні відводиться використанню інноваційного потенціалу, оскільки від можливості впровадження інновацій залежить подальший розвиток підприємства. Слід зазначити, що відсутня єдність підходів у науковому тлумаченні поняття «інноваційний потенціал» (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «інноваційний потенціал»

Автор, джерело	Зміст поняття
1	2
М.П. Войнаренко, Р.В. Скалюк [1, с. 12]	Деяка критична маса ресурсів господарюючого суб’єкта (інтелектуальних, науково-дослідних, інформаційних і т.д.), необхідна та достатня для його оптимального розвитку на основі постійного пошуку і використання нових сфер і способів реалізації ринкових можливостей, які відкриваються перед ним, що пов’язано з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту.
А.В. Гриньов [2]	сукупність усіх наявних матеріальних і нематеріальних активів підприємства, що використовуються в процесі здійснення інноваційної діяльності

Продовження табл. 1

1	2
В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов [3, с. 147]	Сукупність ресурсів, які безпосередньо беруть участь в інноваційному процесі, перебувають у взаємозв'язку, і факторів, що створюють необхідні умови для ефективного використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності і підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому
О.А. Іванілова [4]	все те, що веде до інноваційного розвитку, має інноваційний потенціал. Він як би то стоїть на стику реальності, яка його характеризує, і майбутності, яка його визначає і в той самий час визначається їм
С.М. Ілляшенко [5]	інноваційний потенціал органічно пов'язує в собі основні потенційні можливості підприємства щодо здійснення інноваційного розвитку
І.В. Радзівіло [6]	Складна динамічна система з одночасним урахуванням та поєднанням впливу факторів і чинників середовищ, внутрішніх та зовнішніх можливостей і здатностей, ефективності їх використання, принципів своєчасності та стратегічної направленості підприємства
Т.М. Янковець [7]	Інноваційний потенціал як сукупність інноваційних ресурсів, реалізація яких призводить до покращання й оптимізації виробництва, дає можливість створювати та впроваджувати новації з метою досягнення стратегічних конкурентних переваг підприємства. Таким чином забезпечується його поступальний розвиток. Отже, інноваційний потенціал, з одного боку, інтегрує в собі ресурси, з іншого – дає поштовх до їх розвитку у подальшому
В.А. Верба, І.В. Новикова [14, с. 22]	сукупність інноваційних ресурсів, що перебувають у взаємозв'язку, і чинників (процедур), які створюють необхідні умови для оптимального використання таких ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства у цілому
Н.М. Сиротинська [15, с. 255-260]	сукупність наукових, технічних, технологічних і кадрових, просторових, організаційних, фінансових та інформаційних ресурсів, що визначають спроможність підприємства до розробки інноваційних ідей та втілення їх у конкурентоспроможній інноваційній продукції
Н.В Краснокутська [16, с. 504]	спроможність і готовність любого підприємства до втілення інноваційного процесу
Л.І. Федулова [17, с. 144]	Міра готовності організації виконати завдання, що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети, тобто міра готовності до реалізації проекту чи програми інноваційних стратегічних змін
Т.Ю. Коритько, О.М. Крук [18, с. 94]	під інноваційним потенціалом підприємства слід розуміти сукупність резервних ресурсів підприємства, необхідних для здійснення ефективної інвестиційної діяльності

Джерело: складено авторами на основі [1-7; 14-18].

Критичний аналіз наданих визначень інноваційного потенціалу та їх систематизація дозволили сформулювати власне бачення цього складного та багатогранного поняття. Під «інноваційним потенціалом» слід розуміти здатність системи до трансформації фактичного стану речей в новий стан з метою забезпечення ефективного функціонування та мінімізації впливу кризових процесів. Раціональне використання інноваційного потенціалу забезпечує перехід від прихованих інноваційних можливостей до явної реальності їх використання.

Інноваційний потенціал, з одного боку, являє собою науково-технічний потенціал та організаційно-інформаційний потенціал, а з іншого боку, є частиною економічного потенціалу, що передбачає наявність однорідних з цими системами ознак. Будучи частиною економічного потенціалу, як відмічає О.В. Ареф'єва [19], інноваційний потенціал сприяє створенню загальних передумов відтворювального процесу, економічного зростання і розвитку, виступає суттєвою ознакою, що визначає економічну природу кризових процесів, які характерні даному етапу життєвого циклу підприємства.

Можна виділити два основні блоки структури інноваційного потенціалу підприємства: науково-технічний, організаційно-інформаційний (рис. 1).

Науково-технічний блок характеризує науково-технічний процес створення нових і вдосконалення використаних технологій, засобів виробництва і кінцевої продукції з використанням досягнень науки, що сприяє розробці антикризових засобів щодо ефективного функціонування підприємства.

У нього входять такі структурні складові: науковий потенціал, потенціал комерціалізації, інноватівність.

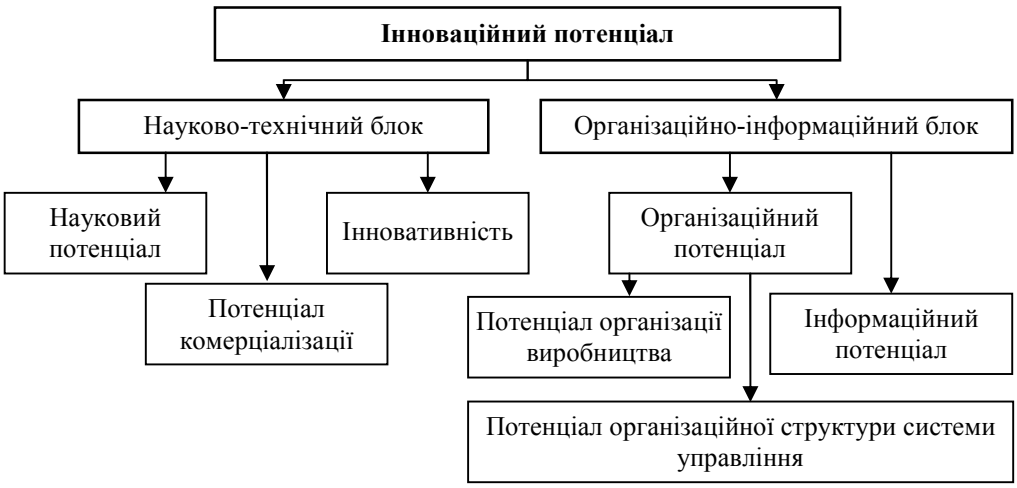

Рис. 1. **Структура інноваційного потенціалу підприємства**
Джерело: складено авторами.

На рівень розвитку інноваційного середовища підприємства значущий вплив мають нематеріальні форми і, перш за все, його науковий потенціал, що відображає науково-технічні фактори соціально-економічного розвитку, особливо в умовах розгортання кризових процесів на підприємстві. Зростання економіки підприємств в більшій мірі забезпечується за рахунок використання досягнень науки і техніки: нової техніки і технологій, винаходів, відкриттів і т.д., а також наявності системи науки і освіти, відповідає завданням постіндустріального розвитку

Дослідження можливостей розвитку наукового потенціалу підприємства здійснюється на підставі всебічної оцінки його стану. Оцінка наукового потенціалу необхідна для забезпечення більш повного і раціонального його використання. Важливо охарактеризувати не тільки наявний, але і фактично наявний обсяг ресурсів, який використовується для розробки антикризових заходів.

Для оцінки наукового потенціалу підприємства з метою розробки антикризових заходів пропонується використовувати наступні показники: витрати на дослідження і розробки; вартість авторських авансів; вартість науково-дослідницьких та дослідно-конструкторських робіт; чисельність персоналу, зайнятого дослідженнями і розробками; середньомісячна заробітна плата працівників, пов'язаних з науковими дослідженнями і розробками; кількість патентних заявок, що надійшли на об'єкти інтелектуальної власності; кількість виданих патентів на об'єкти інтелектуальної власності; кількість використовуваних передових виробничих технологій.

Всі перераховані показники розглядаються в динаміці і визначають кількісні характеристики наукового потенціалу підприємства.

Основним продуктом сучасної економіки стає інтелектуальний капітал. Для досягнення стійких позитивних наслідків антикризових заходів необхідно отримувати економічну вигоду від впровадження результатів інтелектуальної діяльності в виробництво, а саме, результат інтелектуальної діяльності необхідно комерціалізувати.

Комерціалізація спрямована на просування на ринок окремих ідей і охоплює діяльність тільки тих суб'єктів, які безпосередньо залучені в конкретний проект і являє собою досить складний процес, який передбачає розробку і проведення підготовчих заходів науково-технічної, фінансово-економічної та маркетингової спрямованості, а також оцінку потенційних ризиків нововведень.

Основними рисами, властивими процесу комерціалізації є:

– високий ступінь ризику, який обумовлений новизною товару, що випускається, в зв'язку з чим передбачити реакцію потенційних покупців досить складно;

– великий обсяг фінансових ресурсів на здійснення комерціалізації, що пов'язано із залученням великої кількості суб'єктів в даний процес у міру наближення проекту до завершення;

– тривалий термін виходу на прибуткове виробництво, пов'язаний з додатковими витратами на пошук ринків збуту і удосконаленням товару (у разі потреби);

– недосконаліть антикризових заходів, що не сприяє виходу підприємству на необхідні ринки.

Залежно від цілей, для оцінки комерціалізації підприємства пропонується використовувати наступні показники: виручка від продажу інноваційного продукту в загальному обсязі виручки підприємства від продажу всієї продукції; витрати на інновації в загальному обсязі витрат підприємства.

Інноватівність відображає здатність і готовність суб'єкта до: інновацій і ризиків, які характерні для функціонування підприємства в умовах негативного впливу кризових процесів; гнучкого реагування на зміни зовнішнього середовища; засвоєння та впровадження в практику досягнень науки і техніки; прогнозування нових напрямків розвитку.

Інноватівність є рушійним фактором конкуренції на ринку виробництва товарів і послуг. Після того як підприємство досягає конкурентних переваг завдяки

нововведенням, втримати лідируючі позиції на ринку воно може шляхом впровадження постійних поліпшень.

Для оцінки інноватівності підприємства пропонується використовувати наступні показники: відношення величини інтелектуальної власності підприємства до його активів; відношення вартості обладнання дослідного призначення до вартості обладнання виробничого призначення; відношення вартості нововведених основних засобів до середньорічної вартості основних виробничих фондів; відношення вартості спільних досліджень і науково-дослідницьких інвестиційних проектів до загального обсягу інвестиційних витрат.

Для реалізації інноватівного потенціалу підприємства потрібно враховувати фактори, що зумовлюють прояв інноватівності, а саме: інформаційний обмін, поточний базовий стан, розгортання кризових процесів на підприємстві.

Організаційно-інформаційний блок відображає процес ефективного використання організаційних чинників розвитку та інформаційних потоків на підприємстві, що сприяє прискоренню впровадження інновацій та своєчасній розробки антикризових програм. У нього входять такі структурні складові: організаційний потенціал, інформаційний потенціал.

Сутність організаційного потенціалу визначається сутністю організаційної діяльності, яка в загальному уявленні полягає в підборі та комбінуванні сумісних компонентів на основі розробленого порядку побудови, встановлення характеру зв'язків, що забезпечують взаємодію між ними, і формування сукупності критеріїв для оцінки раціональності побудованої структури або процесу. Це дає можливість встановити зв'язки між внутрішньою організацією підприємства і моделями його взаємодії з діловим середовищем, розробити ланцюжок продуктивності, який би пов'язав показники стану і застосування організаційного потенціалу зі станом середовища функціонування підприємства. В основу комплексної оцінки організаційного потенціалу покладені показники ефективності потенціалу організації виробництва і потенціалу організаційної структури системи управління.

Рівень організації виробництва характеризує ступінь досконалості форм і методів організації виробництва, тобто ступінь мінімізації витрат при трансформації ресурсів у виробничій системі, що забезпечує підвищення ефективності функціонування підприємства в умовах змінного зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства Для оцінки рівня організації виробництва пропонується використовувати наступні показники: виконання плану виробництва за номенклатурою; виконання плану поставок; змінність роботи обладнання; оборотні кошти на 1 грн. реалізованої продукції; характеристика якості продукції, що випускається.

Ефективність потенціалу організаційної структури системи управління дозволяє оцінити ступінь досягнення поставлених цілей при мінімальних, але необхідних витратах. Оцінку пропонується проводити за наступними критеріями:

– ступінь надійності організаційних структур управління;

– ступінь використання ринкових можливостей, а саме, здатність підприємства через свої організаційні структури виробляти комплекс цілей і завдань функціонування і розвитку;

– ступінь використання внутрішніх можливостей, а саме, здатність організаційних структур управління досягти поставлених цілей при мінімальних і необхідних витратах, які забезпечують механізм управління.

Таким чином, організаційний потенціал визначає не тільки сукупність можливостей підприємства, але і систему взаємопов'язаних елементів. Отже, організаційний потенціал підприємства, як будь-яка система, схильна до впливу певних закономірностей систем.

Інформаційний потенціал являє собою сукупність інформаційних ресурсів підприємств, що забезпечують реалізацію основних функцій управління і процесів підготовки антикризових рішень. Структура і склад інформаційного потенціалу підприємства забезпечують внутрішні потреби і включають елементи зовнішнього інформаційного простору. Таким чином, інформаційний потенціал – це можливість підприємства ефективно здійснювати виробничо-господарську діяльність і реалізувати відносини з зовнішнім середовищем, що особливо актуально в процесі цифровізації економіки.

Інформаційний потенціал підприємств та інформаційні ресурси об'єктивно стають основними за своєю значимістю для підприємств поряд з матеріальними, фінансовими, трудовими, енергетичними ресурсами. В той же час на практиці спостерігається відрив накопичення знань та інформації від завдань комплексного економічного і соціального розвитку підприємств. В даний час державні органи не забезпечують підприємства необхідної інформаційною продукцією. Підприємства змушені самостійно отримувати інформацію із зовнішнього інформаційного простору. Ці завдання ускладнюються тим, що в умовах кризових процесів, спаду виробництва, інфляції динаміка процесу інформаційної озброєності виробництва знижується. Однак зниження інформаційної активності обумовлено і недостатньо ефективною інформаційною політикою на всіх рівнях господарювання.

Інформаційний потенціал характеризується своєчасністю, доступністю, надійністю, комплексністю, правової коректністю, актуальністю інформації. Проведення оцінки інформаційного потенціалу дозволить визначити його структуру та системні особливості, виявити ключові чинники і напрямки його вдосконалення, які забезпечать можливість практичної реалізації не тільки числового значення самих елементів потенціалу, а й ефективності взаємодії його компонентів за рахунок інтеграції, що збільшують продуктивність і конкурентоспроможність фірми. Оцінку

пропонується проводити за наступними критеріями: структура інформаційної служби; наявність інформаційних шумів; доступність інформації; ефективність і надійність інформаційної системи; раціональність структури служби; забезпеченість служби ресурсами; інформаційна освіченість персоналу; навчання персоналу підприємства роботі з новими інформаційними ресурсами; кваліфікація персоналу інформаційного відділу.

Головним фактором економічного зростання підприємства є ефективне використання інноваційного потенціалу, який сприяє соціально-економічному розвитку і грає провідну роль у вирішенні економічних, екологічних, соціальних та культурних завдань.

Висновки. Теорія інноваційного потенціалу як основи інноваційної діяльності не має на сьогодні системного характеру і чіткої структури. До сих пір не існує остаточного визначення «інноваційного потенціалу», який міг би бути прийнятий за основу і розкривав його сутність в системі антикризового управління. Склад цього поняття також має різні авторські тлумачення. У статті запропоновано визначення «інноваційного потенціалу» як економічної категорії, представлена його структурна характеристика. Обґрунтовано виділення двох блоків в структурі інноваційного потенціалу підприємства: науково-технічний, організаційно-інформаційний. Обґрунтовано показники, за якими пропонується оцінювати структурні блоки інноваційного потенціалу.

4 Список використаних джерел

1. Войнаренко М. П., Скалюк Р. В., Войнаренко М. П. Інноваційний потенціал промислових підприємств: сутність, структура, особливості оцінки та перспективи розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2008. № 1(2). С. 7-12.

2. Гриньов А. В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства. *Проблеми науки*. 2003. № 12. С. 12-17.

3. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.

4. Іванілова О. А. Методологічні підходи до підвищення ефективності виробництва на інноваційній основі. *Ефективна економіка*. 2011. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=667

5. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент: підручник. Суми: ВТД – Університетська книга, 2010. 334 с.

6. Радзівіло І. В. Механізм формування інноваційного потенціалу промислового підприємства: структуризація та ідентифікація елементів. *Ефективна економіка*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1 &z=1295

7. Янковець Т. М. Обґрунтування взаємозв'язку стратегічного управління підприємством й інноваційного його розвитку. *Проблеми науки*. 2009. № 6. С. 26-32.

8. Єпіфанова І. Ю. Сутність антикризового управління підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск 2. С. 265–269.

9. Коваленко О. В., Галь С. В. Методи антикризового управління підприємством. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Випуск 8. 2014. С. 107–114.

10. Лігоненко Л. О., Хіленко О. О., Дянков І. І. Банкрутство та санація суб'єктів господарювання в Україні: монографія. К.: КНТЕУ, 2011. 348 с.

11. Прохорова В. В., Ярмолюк В.І. Інноваційні перетворення як структурний елемент антикризового управління підприємством. *Економіка і управління*. 2013. № 2. С. 28-33.

12. Тимошенко О. В., Буцька О. Ю., Сафарі Ф. Х. Антикризове управління як передумова підвищення ефективності діяльності підприємства. *Економічний аналіз*: зб. наук. праць. ТНЕУ. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ «Економічна думка». 2016. Том 23. № 2. С. 187–192.

13. Пілецька С. Т. Методологія антикризового управління економічною стійкістю авіапідприємств: дис. д-ра екон. наук. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Національний авіаційний університет, Київ, 2015. 457 с.

14. Верба В. А., Новікова І. В. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства. *Проблеми науки*. 2003. № 4. с. 22.

15. Сиротинська Н. М. Сутність інноваційного потенціалу промислових підприємств. *Економічний простір*. 2011. № 55. С. 255-260.

16. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент. К.: КНЕУ, 2003. 504 с.

17. Федулова Л. І. Менеджмент організацій: підручник. К.: Либідь, 2003. 448 с.

18. Коритько Т. Ю., Крук О. М. Оцінка інвестиційного потенціалу підприємства. *Вісник ДДМА*. 2015. № 2 (35). С. 286.

19. Ареф'єва О. В., Мізюк С. Г., Ращепкін М. Д. Особливості формування економічного потенціалу підприємств із позицій економічної безпеки. *Науковий вісник*. 2018. Випуск 22, Ч. 1. С. 5-9.

4 References

1. Voinarenko, M. P., Skaliuk, R. V., Voinarenko, M. P. (2008). Innovatsiinyi potentsial promyslovykh pidpryiemstv: sutnist, struktura, osoblyvosti otsinky ta perspektyvy rozvytku [Innovative potential of industrial enterprises: nature, structure, features of evaluation and prospects for development]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, 1(2), 7-12.

2. Hrynov, A. V. (2003). Otsinka innovatsiinoho potentsialu pidpryiemstva [Assessment of innovation potential of the enterprise]. *Problemy nauky*, (12), 12-17.

3. Zakharchenko, V. I., Korsikova, N. M., Merkulov, M. M. (2012). Innovatsiinyi menedzhment: teoriia i praktyka v umovakh transformatsii ekonomiky [Innovation management: theory and practice in the

conditions of economic transformation]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.

4. Ivanilova, O. A. (2011). Metodolohichni pidkhody do pidvyshchennia efektyvnosti vyrobnytstva na innovatsiinii osnovi [Methodological approaches to improving production efficiency on an innovative basis]. *Efektyvna ekonomika*, (8). Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=667

5. Illiashenko, S. M. (2010). Innovatsiinyi menedzhment [Innovation management]. Sumy: VTD – Universytetska knyha.

6. Radzivilo, I. V. (2012). Mekhanizm formuvannia innovatsiinoho potentsialu promyslovoho pidpryiemstva: strukturyzatsiia ta identyfikatsiia elementiv [Mechanism of formation of innovative potential of industrial enterprise: structuring and identification of elements]. *Efektyvna ekonomika*, (7). Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1 &z=1295

7. Yankovets, T. M. (2009). Obgruntuvannia vzaiemozviazku stratehichnoho upravlinnia pidpryiemstvom y innovatsiinoho yoho rozvytku [Rationale for the relationship between strategic management of the enterprise and its innovative development]. *Problemy nauky*, (6), 26-32.

8. Yepifanova, I. Yu. (2016). Sutnist antykryzovoho upravlinnia pidpryiemstva [The essence of enterprise crisis management]. *Ekonomika i suspilstvo*, (2), 265–269.

9. Kovalenko, O. V., Hal, S. V. (2014). Metody antykryzovoho upravlinnia pidpryiemstvom [Methods of crisis management of the enterprise]. *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, (8), 107–114.

10. Lihonenko, L. O., Khilenko, O. O., Diankov, I. I. (2011). Bankrutstvo ta sanatsiia subiektiv hospodariuvannia v Ukraini [Bankruptcy and Remediation of Business Entities in Ukraine]. Kyiv: KNTEU.

11. Prokhorova, V. V., Yarmoliuk, V. I. (2013). Innovatsiini peretvorennia yak strukturnyi element antykryzovoho upravlinnia pidpryiemstvom [Innovative transformations as a structural element of enterprise crisis management]. *Ekonomika i upravlinnia*, (2), 28-33.

12. Tymoshenko, O. V., Butska, O. Yu., Safari, F. Kh. (2016). Antykryzove upravlinnia yak peredumova pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti pidpryiemstva [Crisis management as a prerequisite for improving the efficiency of the enterprise]. *Ekonomichnyi analiz*, Vol 23, (2), 187–192.

13. Piletska, S. T. (2015). Metodolohiia antykryzovoho upravlinnia ekonomichnoiu stiikistiu aviapidpryiemstv [Methodology of crisis management of economic stability of aviation enterprises] (Doctoral dissertation). Kyiv: Natsionalnyi aviatsiinyi universytet.

14. Verba, V. A., Novikova, I. V. (2003). Metodychni rekomendatsii z otsinky innovatsiinoho potentsialu pidpryiemstva [Guidelines for assessing the innovative potential of the enterprise]. *Problemy nauky*, (4), 22.

15. Syrotynska, N. M. (2011). Sutnist innovatsiinoho potentsialu promyslovykh pidpryiemstv [The essence of innovation potential of industrial enterprises]. *Ekonomichnyi prostir*, (55), 255-260.

16. Krasnokutska, N. V. (2003). Innovatsiinyi menedzhment [Innovation management]. Kyiv: KNEU.

17. Fedulova, L. I. (2003). Menedzhment orhanizatsii [Management of Organizations]. Kyiv: Lybid.

18. Korytko, T. Yu., Kruk, O. M. (2015). Otsinka investytsiinoho potentsialu pidpryiemstva [Assessment of the investment potential of the enterprise]. *Visnyk DDMA*, 2 (35), 286.

19. Arefieva, O. V., Miziuk, S. H., Rashchepkin, M. D. (2018). Osoblyvosti formuvannia ekonomichnoho potentsialu pidpryiemstv iz pozytsii ekonomichnoi bezpeky [Features of formation of economic potential of enterprises from the point of view of economic security]. *Naukovyi visnyk*, (22), Vol. 1, 5-9.